

žalovaný spolek zjednal Josefa S. k obstarávání prací v šatně jako sluhu, že žalobce vstoupil ve smlouvu schovací toliko se žalovaným spolkem a, zaplativ poplatek ze šatny, nabyl nároku na uschování svých věcí proti tomuto spolku. V tomto směru dlužno poukázati na správné a ničím nevyvrácené vývody odvolacího soudu, k nimž se pouze toto podotýká: V první řadě nutno řešiti otázku, s kým vstoupil žalobce ve smluvní poměr, z něhož druhému smluvníkovi vzešel závazek k plnění vůči žalobci, zda se žalovaným spolkem či jeho sluhou Josefem S. V tomto směru dospěl dovolací soud na základě skutkových zjištění nižších stolic k témuž právnímu názoru, jako soud odvolací, že žalobce tím, že si koupil vstupenku na zábavu, pořádanou žalovaným spolkem, vstoupil s tímto ve smluvní poměr, z něhož mu vedle jiných práv vzešlo i právo, by šatstvo po dobu jeho návštěvy v zábavě bylo v místnosti, určené pro šatnu, uschováno. Že Josef S. byl v daném případě pouhým zřízencem spolku, vysvítá jasně z toho, že spolek to byl, jenž pořádal zábavu a najal místnosti k tomu potřebné, mezi nimi i šatnu, a, poněvadž sám jako osoba právnická šatnu obstarávat nemohl, ustanovil k tomu svého sluhu Josefa S. za garderobiera a ponechal mu výtěžek šatny jako odměnu za roznášení pozvánek. Když žalovaný spolek pořádal ples, byl dle všeobecné zvyklosti také povinen, postarati se o to, by odložený svrchní oděv návštěvníků mohl v šatně řádně býti uložen. Že si spolek této povinnosti byl vědom, plyne již z toho, že šatnu skutečně najal. Tím pak, že připustil, by jeho sluha S. v šatně přijímal šatstvo, dal vůči návštěvníkům na jevo svou vůli, že s nimi sám smlouvu schovací uzavírá prostřednictvím svého sluhu. Chtěl-li spolek, by šatnu obstarával S. jako samostatný podnikatel, byl by to musil návštěvníkům zřetelným způsobem oznámiti. Když tak neučinil, jest ujednání pouze mezi ním a S. prý učiněné a návštěvníkům neoznámené dle § 871 obč. zák. pro ně bezvýznamné. Ostatně žalovaný spolek v řízení v první stolici této námítky ani neučinil, naopak předseda jeho uvedl jako strana, že jest u spolku zvykem, že sluha spolkový obstarává šatnu jakožto náhradu za zvaní a že tenkrát zvláštní ujednání učiněno nebylo. Není tedy také opodstatněn dovolací důvod § 503 č. 2 c. ř. s., jež žalovaný spolek shledává v nepřipuštění důkazů v odvolacím řízení, nabídnutých o tom, že Josef S. převzal šatnu na své vlastní jméno a na svůj účet, kteréž důkazy ostatně vzhledem na ustanovení 2. odstavce § 482 c. ř. s. právem byly soudem odvolacím odmítnuty jako nedovolené novoty. Ze smluvního poměru vzešla žalovanému spolku povinnost ve smyslu § 961 obč. zák. vrátiti žalobci po skončení uschování uložené tam věci v témže stavu, jak byly převzaty a podle § 1313 a) obč. zák. ručí spolek za zavinění svého zřízence Josefa S., jehož použil ku splnění závazku, jemu oproti žalobci ze smlouvy schovací vyplývajících, jako za vlastní zavinění. Pokud jde o tuto otázku zavinění poukazuje dovolací soud na správné a výstižné důvody odvolacího soudu. Tato ostatně s ohledem na shora uvedené nepadá na váhu. Dovolací důvod č. 4 § 503 c. ř. s. není tudíž dán.

Čís. 195.

»Zemědělcem« po rozumu nařízení úřadu pro výživu obyvatelstva ze dne 3. června 1918, č. 192 ř. z. není pouhý chovatel dobytka.

Pouhá zápůjčka předmětů spadajících pod zákazy § 2 nařízení čís. 235 ř. z. z roku 1917, § 6 a) nařízení čís. 216 ř. z. z roku 1918 a § 2 nařízení čís. 192 ř. z. z roku 1918, přijatá se závazkem, že stejné množství věcí téhož druhu bude v poměrně krátké době vráceno, není »zcizením« a neplatným právním jednáním ve smyslu těchto předpisů.

(Rozh. ze dne 3. června 1919, Rv II 156/19.)

Žalovaná, povoláním hostinská, vypůjčila si v roce 1918 ku krmení dobytka od žalobce 128 kg sena a 14 kg otrub, přislíbivši, že, až je bude mít, vrátí stejné množství věcí téhož druhu žalobci. Když byla na vrácení žalována, namítala, že věci in natura vrátiti nemůže, protože jak otruby, tak i seno jsou úředně zabaveny; projevila však ochotu nahraditi tržní ceny. — P r v ý s o u d (okresní soud v Přerově) vyhověl žalobě na dodání a odevzdání uvedených věcí, vycházeje z těchto úvah: Ve sporu tomto jest vzhledem ku nesporným a doznaným okolnostem jediné rozhodujícím, je-li smlouva o zápůjčce zastupitelných věcí ve smyslu § 983 obč. zák. platnou. Dle cis. nařízení ze dne 26. května 1917 čís. 235 pokud se týče ze dne 17. června 1918 čís. 216 ř. z. ohledně otrub, které patří k mlýnským výrobkům a ze dne 3. června 1918 čís. 192 ř. z. ohledně sena, jsou ovšem tyto věci státně zabaveny. Leč dlužno při tom uvážiti, že zde nejde o zcizení těchto věcí, nýbrž o jich zápůjčku a že se žalovaná zavázala, vrátiti zapůjčené množství těchto zastupitelných věcí v témže množství. Vzhledem k tomu, že žalovaná věci ty si vypůjčila ke krmení vlastního dobytka, nemůže býti pochyby, že jí po zákonu přísluší též nárok opatřiti si toto krmivo zákonnou cestou, pokud se týče podržeti si je ze svých zásob a vrátiti z něj vypůjčené množství žalobci. (§ 2 nařízení ze dne 3. června 1918 čís. 192 ř. z. a § 3 cis. nař. ze dne 26. května 1917 čís. 235 ř. z.). Její námitka, že věci vypůjčené vrátiti nemůže, protože jsou státně zabaveny, jest proto bezpodstatnou a žalobní žádost odůvodněna. — O d v o l a c í s o u d (krajský soud v Olomouci) zamítl žalobu z těchto důvodů: Zabavení mlýnských výrobků, mezi něž patří i otruby, platnými nařízeními (min. nař. ř. z. čís. 235/17, 176/16, 41/15 a nařízení vlády republiky československé ze dne 7. března 1919 čís. 125 sb. z. a n.) jakož i zabavení sena nařízením ze dne 3. června 1918 čís. 192 ř. z. znamená, že disponovati otrubami jako mlýnským výrobkem a senem jest výlučně právem státu, kterýž právo to si vyhradil v zájmu veřejném. Jednotlivec (ať již jde o výrobce samého neb osobu, která způsobem, ve smyslu citovaného nařízení dovoleným, dostala se do držení těchto předmětů), jest oprávněn použití předmětů těch zase jen k účelu, oněmi nařízeními dovolenému (§ 3 min. nař. ř. z. čís. 235/17 a § 3 min. nař. ř. z. čís. 192/18), případně k účelu úředně schválenému (vlastní výživa); jiný způsob upotřebení, zejména jakékoli zcizení, jest mu zakázán a právní jednání, tomuto zákonu se příčí, jest neplatné. (§ 2 u všech cit. min. nař.). Pakli žalobce, jak není sporno, zapůjčil žalované 128 kg sena a 14 kg otrub, tu jest předně zřejmo, že tím předměty ty, ve prospěch státu zabavené, zcizil, neboť pod zcizením rozuměti jest ve smyslu zákona nejen úplatné předání osobě druhé, nýbrž každé jednání, sledující účel, by předmět dotyčný byl disposiční moci státu odňat. K jednání takovému však žalobce oprávněn nebyl. Neboť co se týče otrub, odporuje jednání

to jak § 2 min. nař. ř. z. čís. 235/17, tak i § 6 A. min. nař. ze dne 17. června 1918 čís. 216 ř. z., dle něhož zemědělci (a tím žalobce jest dle vlastního udání) musí mlýnské výrobky, jim sice po rozumu zákona náležející, pokud je nespotřebují a tedy uspoří, prodati státnímu podniku obilnímu. Pokud se týká sena, přičí se jednání žalobcovo rovněž § 2 min. nař. ř. z. č. 192/18 a nedalo by se ospravedlniti ani ustanovením § 3 e) téhož nařízení, ježto žalovaná, jak odvolací soud má jejím udáním za prokázáno, zemědělcem vůbec není. Smlouva ohledně těchto předmětů mezi stranami uzavřená byla proto po rozumu § 878 obč. zák. neplatná, ježto smluvené plnění bylo zákonem přímo zakázáno. Jelikož pak nařízení, týkající se zabavení mlýnských výrobků a sena ve prospěch státu, byla řádně prohlášena a pronikla též dlouhou dobou jejich trvání do všech vrstev obecnstva, takže byla úplně vžita, nelze se odvolávati na jejich neznalost a naopak dlužno z toho dovoditi, že strany, uzavírajíce onu smlouvu, činily tak u vědomí, že jejich jednání přičí se zákonným nařízením a že smlouva je zmatečná. Žalobce nemůže proto po rozumu § 471 obč. zák. ani zpět žádati to, co dal vědomě k uskutečnění nedovoleného činu. Žalobní nárok směřuje jen na plnění in natura, postrádá však oprávnění také z toho důvodu, že žalované jest plnění vůbec nemožným (§ 1447 obč. zák.). Žalovaná, nejsouc zemědělcem, může si mlýnské výrobky zaopatřiti jen úředním povolením (chleбенkou) a to jen ve množství, nutném ku zásobování její domácnosti, nějaké plus, které by stačilo ku splnění žalobního nároku, nemůže si dovozeným způsobem vůbec opatřiti, kdyžt dle § 6 a) min. nař. čís. 216/18 zemědělci i úspory, vzniklé ze zásob zákonem jim přiřknutých, musí prodati státnímu ústavu obilnímu. Většího pak množství sena, než eventuálně žalovaná může nabýti, zákonnými předpisy pro svůj dobytek, nemůže si zaopatřiti ani na základě ustanovení § 3 e) min. nař. čís. ř. z. 192/18, kdyžt tento způsob nabývání sena jest možným jen mezi zemědělci, kterým žalovaná není. Žalobní návrh směřující na vrácení zapůjčených 128 kg sena a 14 kg otrub jest tudíž neodůvodněný a bylo jej, vyhovujíc odvolání žalované, zamítnouti.

Nejvyšší soud, vyhověv částečně dovolání, zamítl žalobu toliko pro tentokráte.

Důvody:

Pokud jde především o dovolací důvod čís. 3 § 503 c. ř. s., který prý záleží v tom, že rozsudek soudu odvolacího prohlašuje, prý proti spisům, že žalovaná není zemědělcem dle nařízení úřadu pro výživu obyvatelstva ze dne 3. června 1918, čís. 192 ř. z., nelze odvolací tento důvod pokládati za provedený podle zákona, poněvadž dovolání brojí tu ve skutečnosti proti právnímu závěru odvolacího soudu, vyvozenému ze zjištěné a spisy doložené skutečnosti, že žalovaná žádných pozemků nemá. S hlediska právního posouzení (čís. 4 § 503 c. ř. s.) sluší pak tento závěr odvolacího úřadu uznati za správný. Pro názor, dovolatelem hájený, že slova »zemědělec« bylo v nařízení úřadu pro vyživování obyvatelstva ze dne 3. června 1918 čís. 192 ř. z. užito též ve smyslu »chovatel dobytka«, neposkytuje znění zmíněného nařízení, v němž se onen výraz ně-

kolikráte vyskytuje, žádného podkladu; naopak z § 3 cit. nařízení plyne jasně, že zákonodárce rozlišoval mezi zemědělcem a chovatelem dobytka, rozeznáváje případy, kdy zemědělec může zciziti seno neb slámu zemědělcům (lit. e), a kdy jiným spotřebovatelům (lit. f), kterýmiž míněni jsou právě chovatelé dobytka, jak nesporno z toho, že svolení dává pobočná úřadovna pro suchou píci. Není tedy dovolání v tomto směru odůvodněno. Naproti tomu nelze dovolání, pokud v jiném směru uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení, upříti částečné oprávnění. Mylným jest názor odvolacího soudu, že právní jednání, jež bylo uzavřeno mezi stranami ohledně sena a otrub, jest neplatné, přičic se ustanovením § 2 nařízení ze dne 26. května 1917 čís. 235 ř. z. a § 6 a) nařízení ze dne 3. června 1918 čís. 192 ř. z. V odpor vzatý rozsudek tu nesprávně vykládá pojem zcizení. Zcizením rozumí se v cit. předpisech jen takové, ku převodu vlastnictví vedoucí právní jednání, jež má v zápleti, že se dosavadní vlastník zbavuje předmětů, spadajících pod zákazy tam uvedené, definitivně bez jakéhokoliv nároku na vrácení předmětů aspoň stejného druhu v době dohledné. Zákonodárce chtěl znemožniti zemědělcům, aby neodníмали důležité zemědělské výrobky všeobecnému a spravedlivému rozvržení jich ústavem k tomu povolaným. Jakkoli jde zde tedy o zápůjčku, která způsobila, že vlastnictví k zapůjčeným předmětům (seno a otruby) přešlo na žalovanou, nelze přece v tomto právním jednání spatřovati zcizení ve smyslu citovaného nařízení, neboť žalobce vymínil si vrácení téhož množství věcí a mělo ono množství býti jen na krátkou poměrně dobu (až je žalovaná sama bude míti) odňato dispozici žalobce, po případě příslušného ústavu. Šlo zde jen o krátkodobou výpomoc osobě, jež předmětů státem zabavených nutně potřebovala. Jest to případ zcela obdobný onomu, když někdo, nemaje při sobě nebo v domácnosti nějakou potravinu, jejíž prodej jest podroben nyní zvláštním zákonným obmezením, si ji vypůjčí od souseda, zavazuje se, že mu ze svého přidělu stejné množství vrátí. V takovém jednání nelze spatřovati nic nedovoleného, všeobecným zájmům se přičícího. Že pak zákonodárce zamýšlel ze všeobecného zákazu povolit výjimky ve prospěch jiných zemědělců, pokud se týče spotřebovatelů v zájmu všeobecném, umožniti chov dobytka, plyne jasně z ustanovení § 3 lit. e) a f) nař. čís. 192 z roku 1918. Vychází-li se z tohoto, zájmům všeobecným vyhovujícího výkladu zákona, dlužno nezbytně dojíti k závěru, že právní jednání, o něž šlo, nelze zařazovati pod pojem zcizení ve smyslu několikráte již citovaných nařízení, a proto také nemůže býti pokládáno za zakázané a neplatné, tudíž zmatečné dle § 2 cit. nař. a § 879 obč. zák. Není-li ale právní jednání ono neplatným, pak přísluší straně žalující nárok na vrácení předmětů téhož druhu ve smyslu §§ 983, 992 obč. zák. Žalovaná strana nemůže si však, jak odvolací soud v tomto směru správně dovodil, opatřiti většího množství otrub a sena, než sama pro sebe potřebuje, ježto tomu brání předpisy o zásobování obyvatelstva, a nejsou zemědělcem, nemůže ani použití výhody § 2 lit. e) nař. čís. 192 z roku 1918. Že by pak zde byly podmínky § 3 lit. f) cit. nař., to nebylo žalobcem ani tvrzeno, jeví se proto požadované plnění nyní, pokud citovaná obmezení v platnosti jsou, nemožným, i musila býti žaloba zamítnuta, avšak jen pro tentokráte, a bylo proto pouze v tomto směru dovolání vyhověti.